

Ujguri u Kini

Špoljarić, Sven

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:848049>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Sven Špoljarić

Ujguri u Kini

Prvostupnički rad

Mentor: prof. dr. sc. Dražen Njegač

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Ujguri u Kini

Sven Špoljarić

Izvadak: Kina je država s velikim brojem etničkih manjina. Ujguri su jedna od njih. Ujguri su muslimani turkijskog podrijetla te su većinsko stanovništvo u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur. Ujguri danas imaju vrlo složen odnos s Kinom. Izvor takvog odnosa su masovne migracije Han Kineza u pokrajinu zbog kojih je došlo do velikih demogeografskih promjena na prostoru autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur.

29 stranica, 9 grafičkih priloga, 2 tablica, 48 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Ujguri, Kina, pokrajina Xinjiang, etnička manjina, turkijski muslimani.

Voditelj: prof. dr. sc. Dražen Njegač

Tema prihvaćena: 11. 2. 2021.

Datum obrane: 23. 9. 2021.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Uyghurs in China

Sven Špoljarić

Abstract: China is a country with a significant number of ethnical minorities. Uyghurs are one of them. They are Turkic Muslims who are the majority population in autonomous region of Xinjiang-Uyghur. They have a complicated relationship with China. The origins of it date back to the migration of a great number of Han-Chinese to the region, which caused major socio-demographic changes within the Xinjiang-Uyghur region.

29 pages, 9 figures, 2 tables, 48 references; original in Croatian

Keywords: Uyghurs, China, autonomus region Xinjiang, ethnic minority, Turkic Muslims.

Supervisor: prof. dr. sc. Dražen Njegač

UndergraduateThesis title accepted: 11. 2. 2021.

Undergraduate Thesis defense: 23. 9. 2021.

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. ETNIČKA OBILJEŽJA STANOVNIKA KINE	2
3. AUTONOMNA POKRAJINA XINJIANG-UYGHUR	5
3.1. Etnička obilježja populacije u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur	7
3.2. Naselja i naseljenost Xinjiang-Uyghura	8
3.2.1. Urumqi	8
3.2.2. Kashgar.....	9
3.3. Doseljavanje Han Kineza u autonomnu pokrajinu Xinjiang-Uyghur	11
4. UJGURI.....	15
4.1. Ujgurska kultura	15
4.2. Povijest Ujgura	16
4.3. Ujguri u 21. stoljeću	21
5. ZAKLJUČAK	25
Literatura	27
Izvori	32
Popis slika	IV
Popis tablica	IV

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Tema ovog prvostupničkog rada su Ujguri u Kini. Rad se bavi Ujgurima, turkijskim muslimanima koji su većinsko stanovništvo u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur. Rad će također proučiti prostorne procese i politiku kineskih vlasti koji su poprilično utjecali na današnje događaje u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur. Osim, toga rad će proučiti povijest Ujgura, ističući neke od najbitnijih događaja za Ujgure.

Cilj je rada prikazati najvažnije povijesne i geografske odrednice Ujgura, ali i prikazati sadašnji odnos Ujgura s Kinom.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za pisanje ovog prvostupničkog rada korišteni su sekundarni izvori podataka. Sekundarni podaci su prikupljeni putem dostupnih *online* baza podataka. Većinom se radi o znanstvenim i stručnim člancima.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen na pet glavnih dijelova. Prvi dio je uvod u kojem su objašnjeni predmet i cilj ovog rada. U drugom je dijelu fokus stavljen na etnička obilježja stanovnika Kine, a s obzirom kako su Ujguri muslimani, u ovom se poglavlju najviše radi o manjinskim etničkim grupama u Kini koje su muslimanske vjeroispovijesti. Treći dio obrađuje autonomnu pokrajinu Xinjiang-Uyghur, obraditi će se administrativna podjela i etnička struktura pokrajine. Govoriti će se o prirodno-geografskim obilježjima i kako ona utječu na prostorne procese u pokrajini. Poseban će naglasak biti stavljen na migraciju Han Kineza u pokrajinu. Četvrti dio se bavi ujgurskim jezikom i pregledom ujgurske povijesti te Ujgurima u 21. stoljeću. Peti dio je zaključak koji je sumirao najvažnije stavke ovog rada.

2. ETNIČKA OBILJEŽJA STANOVNIKA KINE

Kina je država u istočnoj Aziji. Prema sastavu stanovnika Kina je homogena država. Više od 90% njezina stanovništva čine Han Kinezi. U Kini postoji još 55 etničkih grupa. Iako ostale etničke grupe čine manje od 10% stanovništva Kine, na njih otpada više od 100 milijuna ljudi (Zang, 2015). Većina pripadnika etničkih manjina se nalazi na zapadu Kine, u njezinim ruralnim, graničnim dijelovima (Wu i Song, 2014), područjima koja zaostaju u ekonomskom i gospodarskom smislu u odnosu na dijelove Kine uz Tihi ocean (Cappelletti, 2020). Etničke manjine koje se ističu po brojnosti su: pripadnici etničke grupe Zhuang, pripadnici etničke grupe Hui, Mandžurci, Ujguri; svaka od ovih etničkih grupa ima više od 10 milijuna stanovnika. Etničke manjine koje se također ističu prema svojoj brojnosti su: pripadnici etničke grupe Miao, pripadnici etničke grupe Yi, pripadnici etničke grupe Tujia i Tibetanci; svaka od ovih etničkih grupa pojedinačno ima više od šest milijuna stanovnika (Zang, 2015).

Kinesko stanovništvo većinski je budističke vjeroispovijesti. Etničke grupe koje prakticiraju druge religije stvaraju određenu nelagodu u kineskom društvu (Van Wie Davis, 2010). Han Kinezi i sama država Kina smatraju kako su etničke manjine konzervativne i „necivilizirane“ u odnosu na Han Kineze. Prisutno je mišljenje kako bi uz pomoć upravo kineskih vlasti i Han Kineza te etničke manjine postale modernijima i prilagođenijima kineskom društvu (Zang, 2007). Ipak, postoje i primjeri kada je etnička grupa drugačije vjeroispovijesti uspješno asimilirana u kinesko društvo (Friedrichs, 2017).

Hui i Ujguri su etničke grupe koje su većinski muslimanske vjeroispovijesti (Friedrichs, 2017). U Kini postoje i druge etničke grupe koje su muslimanske vjeroispovijesti, ali su te etničke grupe znatno manje od Ujgura i Huija.

Pripadnici etničke grupe Hui su od svih muslimanskih etničkih grupa najbliži s Han Kinezima. Njihova je populacija rasprostranjena na većini kineskog teritorija (Friedrichs, 2017). Populacija Hui muslimana nije kompaktna, već je disperzirana, što je vrlo vjerojatno glavni razlog njihove vrlo dobre asimilacije u kinesko društvo. Hui muslimani su potomci doseljenika koji su se od sedmog do četrnaestog stoljeća doselili u Kinu s Arapskog poluotoka i središnje

Azije (Zang, 2015). Hui muslimani su u velikoj mjeri asimilirani u kinesko društvo i u dobrim su odnosima s Han Kinezima, što se može vidjeti i iz brojnih sklopljenih brakovima između Han Kineza i Hui muslimana (Zang, 2015; Friedrichs 2017). Osim štovanja drugačije religije Hui muslimani se ne razlikuju od Han Kineza, budući da koriste isti jezik (Friedrichs, 2017).

Muslimani turkijskog podrijetla nisu u toliko dobrim odnosima sa Han Kinezima jer ih se često povezuje s vjerskim ekstremizmom (Friedrich, 2017). Muslimani turkijskog podrijetla su na geografskoj i kulturnoj periferiji kineskog društva (Friedrich, 2017; Holder, 2020). Ujguri su najbrojnija turkijska etnička grupa u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur (Van Wie Davis, 2010; Holder, 2020). U odnosu na Hui muslimane, Ujguri su nastanjeni kompaktno, na području autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur (Friedrichs, 2017), što otežava njihovu asimilaciju u kinesko društvo, pošto žive u „zatvorenijim“ zajednicama od Hui muslimana. Za razliku od Hui muslimana, Ujguri imaju vlastiti jezik, naravno koriste se i mandarinskim jezikom, službenim jezikom u Kini. Ujguri također koriste i drugačije pismo od Han Kineza, ali kroz povijest i reforme koje su se provele u Xinjanga su usvojili i kinesko pismo (Millward, 2007). Ujguri su u svakom smislu dvojezična etnička grupa.

Tablica 1: Apsolutni broj i relativni udio kineskih muslimanskih manjina – 2010. godine

Etnička grupa	Veličina populacije (u milijunima)	Udio od kineskih muslimana (%)
Hui	10 586 087	45,7
Ujguri	10 069 346	43,5
Kazasi	1 462 588	6,3
Dongxiang	621 500	2,7
Ostali	402 583	1,7
Ukupno	23 142 104	100

Izvor: Preuzeto iz Friedrichs, 2017.

U Kini je 2010. godine bilo nešto više od 23 milijuna ljudi muslimanske vjeroispovijesti (Friedrichs, 2017). Iz Tablice 1 je vidljivo kako su Hui muslimani, najbrojnija etnička grupa muslimanske vjeroispovijesti u Kini. Godine 2010. Hui muslimana je u Kini bilo nešto više od

deset i pol milijuna, a njihov je udio među kineskim muslimanima iznosio nešto više od 45%. Ujguri su druga najbrojnija etnička grupa muslimanske vjeroispovijesti u Kini. Njih je 2010. godine u Kini bilo malo više od deset milijuna. Udio Ujgura među kineskim muslimanima je 43,5%. Ističu se i Kazasi s više od jednog i pol milijuna pripadnika, čiji je udio među kineskim muslimanima nešto viši od šest posto. Pripadnici etničke grupe Dongxiang također su muslimanske vjeroispovijesti, njih je nešto više od šesto tisuća, s udjelom među kineskim muslimanima od 2,7%. Postoji još etničkih grupa koje su muslimanske vjeroispovijesti, ali broj njihovih pripadnika je mali; iznosi nešto više od četiristo tisuća, s udjelom među kineskim muslimanima od 1,7%.

3. AUTONOMNA POKRAJINA XINJIANG-UYGHUR

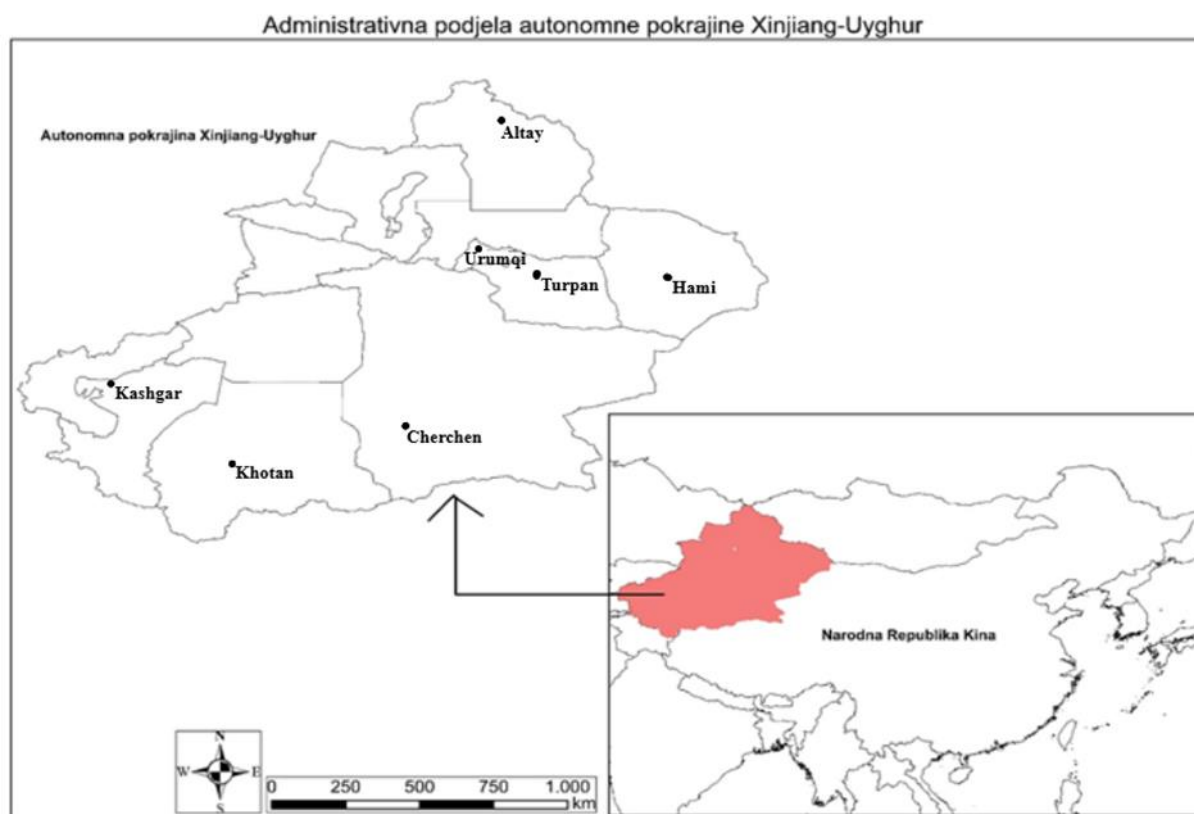
Kina je država koja je administrativno podijeljena na 22 provincije i pet autonomnih pokrajina od kojih je autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur najveća administrativna jedinica u Kini (Dillon, 2009; Holder, 2020). Xinjiang je kineski izraz za Nove teritorije (Van Wie Davis, 2010). Smještena je na sjeverozapadu Kine te zauzima jednu šestinu kineskog teritorija (Hasmath, 2011; Holder, 2020). Granica autonomne pokrajine iznosi 5600 kilometara, a pri tom graniči s: Mongolijom (na sjeveroistoku), Ruskom Federacijom, Kazahstanom, Kirgistanom, Tadžikistanom (na zapadu) i Afganistanom, Pakistanom, Indijom (na jugozapadu) (Cappelletti, 2020). Duljina granice, ali i brojne države s kojima graniči autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur, pokrajini daju iznimno veliko značenje u geostrateškom smislu. Xinjiang je službeno dio Kine od 1848. godine, kada je dinastija Qing tu pokrajinu uključila u sastav Kine (Hasmath, 2011; Dillon, 2015). Prije nego je ova je regija uključena unutar granica Kine 1949. godine, kada je Kineska komunistička partija ušla na teritorij Xinjianga, na prostoru Xinjianga su postojale dvije kratkoročne republike Istočnog Turkeстана (Hasmath, 2011; Zang, 2015). Svoje ime i status regija ima od 1955. godine kada je proglašena autonomnom pokrajinom (Zang, 2015). Iako je Xinjiang-Uyghur službeni naziv regije, Ujguri za nju koriste naziv *Sharqi Turkistan* (Istočni Turkestan) (Dillon, 2015). Glavni je grad autonomne pokrajine Urumqi, koji je to postao 1848., kada je središte pokrajine premješteno iz grada Ili (Hasmath, 2011).

Gotovo dvije trećine autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur zauzimaju pustinje ili visoki planinski lanci, što ima negativan utjecaj na poljoprivredu u pokrajini. Iznimno suha klima cijelo područje čini izuzetno teškim za život (Cappelletti, 2020), što pokazuje i činjenica da na 1.660.000 kilometara kvadratnih živi nešto 25,85 milijuna stanovnika (Cappelletti, 2020; Xinhua, 2021) što znači kako je gustoća naseljenosti oko 15,6 stanovnika po kilometru kvadratnom.

Slika 1: Krajoblik u okolici Turpana, autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur

Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Turpan#/media/Datoteka:Turpan-flaming-mountains-d02.jpg> (Datum pristupa: 28.7.2021.)

Slika 2: Administrativna podjela autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur

Izvor: Izrađeno uz podatke GADM, <https://gadm.org/> (Datum pristupa: 17.7.2021.); <https://en.wikivoyage.org> (Datum pristupa: 13.09.2021.)

3.1. Etnička obilježja populacije u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur

Tablica 2: Etnička struktura stanovnika autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur – 2016. godine

Etnička grupa	Veličina populacije	Udio u populaciji Xinjianga (%)
Ujguri	11 449 000	47,74
Han	8 269 500	34,48
Kazasi	1 586 700	6,6
Hui	1 020 100	4,25
Kirgizi	204 200	0,85
Mongolci	179 200	0,75
Tadžici	50 500	0,21
Xibo	43 100	0,2
Mandžurci	27 700	0,12
Uzbeki	18 800	0,08
Rusi	11 800	0,05
Daur	6 900	0,03
Tatari	5 100	0,021
Ostali	150 600	0,63

Izvor: Preuzeto iz Cappelletti, 2020.

Autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur 2016. je godine imala nešto više od dvadeset i tri milijuna stanovnika. U etničkoj strukturi autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur (Tab. 2), najzastupljeniji su Ujguri. S populacijom od nešto manje od jedanaest i pol milijuna stanovnika i udjelom u ukupnom broju stanovnika od 47,74%. Han Kinezi, nešto više od osam milijuna pripadnika, druga su etnička grupa, u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur, po veličini populacije. Udio Han Kineza u ukupnoj populaciji pokrajine iznosi 34,48%. Kazasi su sa svojih gotovo milijun i šesto tisuća pripadnika treća najzastupljenija etnička grupa u pokrajini, njihov je udio u ukupnom stanovništvu pokrajine 6,6%. Hui muslimani su zastupljeni sa nešto više od milijun stanovnika, s čime su četvrta najzastupljenija etnička grupa u pokrajini. Udio Hui muslimana u ukupnoj populaciji pokrajine iznosi 4,25%. Od ostalih etničkih grupa niti jedna

nema više od 1% u ukupnom udjelu populacije autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur. Prema veličini populacije još se ističu Kirgizi i Mongolci s 204.200, odnosno 179.200 stanovnika.

Uočljivo je kako je muslimanska populacija dominantna u pokrajini. Ipak, međusobne kulturološke razlike između muslimanskih etničkih grupa, otežavaju stvaranje njihovog zajedničkog identiteta (Cappelletti, 2020).

3.2. Naselja i naseljenost Xinjiang-Uyghura

3.2.1. Urumqi

Slika 3: Veliki međunarodni bazar u Urumqiju

Izvor: <https://www.visitourchina.com/urumqi/attraction/xinjiang-international-grand-bazaar.html> (Datum pristupa: 21.7.2021.)

Urumqi (Prekrasan pašnjak) je drevni grad koji danas ima tri milijuna stanovnika. Većinsko stanovništvo u Urumqiju su Han Kinezi posljednjih desetljeća Urumqi poprima sve više obilježja kineskih gradova s istoka države (Chan i Boland, 2016), a po svojoj važnosti se u ovom gradu ističe veliki bazar s džamijom, Erdaoqiao (Sl. 3). Urumqi je jedini grad u Xinjangu kod kojeg ne postoji razlika između Starog grada i Novog grada (Smith, 2002). Još jedna posebnost Urumqija je namjena zemljišta za radne jedinice ili *danwei*. Radne jedinice su

zauzimale veliku površinu zemljišta. Radne jedinice su zaposlenicima isplaćivale plaću te su se brinule o smještaju svojih radnika. U njemu živi nešto više od tri i pol milijuna stanovnika (Mu i de Jong, 2016). Sastoji se od osam okruga. Okružen je s planinama s tri strane što utječe na mogućnosti prostornog širenja; jedino sa sjeverne strane nema dominantne reljefne barijere pa je za očekivati njegovo širenje prema sjeveru.

Na području Urumqija su se razvila dva tipa suburbija. Prvi tip su manja naselja koja su okružena zelenim poljoprivrednim zemljištima koja se nalaze na sjeveru i sjeverozapadu urbane regije Urumqija. Drugi tip suburbija su tvornice koje su smještene na sjeveroistoku i sjeverozapadu urbane regije Urumqija (Yang i dr., 2020). Zahvaljujući gospodarskom rastu i razvoju cijele Kine, pa tako i autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur, Urumqi ima dobru prometnu povezanost s ostatkom Kine, unatoč i ne tako povoljnoj lokaciji u odnosu na ostatak države.

Danas je Urumqi ekonomsko, gospodarsko i industrijsko središte autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur (Chan i Boland, 2016). S druge strane, u ovom su gradu vidljive i neke negativne posljedice naglog razvoja. Urumqi se nalazi na vrlo sušnom području. Godišnje Urumqi zaprimi 200 mm padalina, dok evaporacijom godišnje izgubi oko 2000 mm, što uz brz rast i razvoj grada dovodi do čestih nestašica vode. Dostupna količina vode po stanovniku je manja od 300 kubičnih metara, a to je mnogo manje od 1000 kubičnih metara po stanovniku što je u svijetu količina vode koja se smatra dostatnom za život. Kako bi se za vrijeme najvećih vrućina kućanstvima omogućilo korištenje vode, svaki put kada temperatura u Urumqiju dostigne 34 celzijevih stupnjeva 60% vode koja se koristi u industrijskim pogonima se ograničava primjena (Wang i dr., 2015). Naime, Cappelletti (2015) ističe kako je 2008. godine Urumqi bio jedan od najzagađenijih gradova u Kini. Loša kvaliteta zraka je dovela do velikog povećanja u broju umrlih i onih koji razvijaju teške bolesti dišnog sustava.

3.2.2. Kashgar

Kashgar je grad na jugozapadu autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur (Sl. 3). Središte je istoimene prefektуре i sastoji se od jedanaest okruga. Kashgar je star 3000 godina, a danas broji nešto više od 4,5 milijuna stanovnika. Ujguri su većinsko stanovništvo ovog grada, odnosno,

oni čini 92% stanovnika (Cappelletti, 2020). Smješten je na samome rubu pustinje Takla Makan (Dillon, 2015). Nalazi se na nadmorskoj visini od 1300 metara (Cappelletti, 2020). Može se reći kako je Kashgar prijestolnica Ujgura. U Kashgaru je uspostavljena kratkotrajna ujgurska država, Republika Istočni Turkestan (Millward, 2007; Dillon, 2014). U njegovoj se blizini nalazi svetište Afak hodža, važnog pojedinca iz ujgurske povijesti (Dillon, 2014). Ono što je važno napomenuti je kako su ovo svetište, kao i džamija Id Gah postali otvoreni za turističke posjete kako bi se smanjilo njihovo vjersko značenje. U razdoblju od 2006. do 2010. godine u Kashgaru je došlo do rušenja velikog dijela Starog grada, kao preventivna mjera zaštite od potresa. Ovo je vjerojatno dovelo do procesa gentrifikacije, zbog činjenice što je na tom području bilo u planu izgraditi moderne zgrade. Problem je što su neke od zgrada koje su srušene bile primjer klasične ujgurske arhitekture (Dillon, 2015). 2010. godine Kashgar je dobio status Slobodne ekonomske zone. Proglašavanjem Kashgara Slobodnom ekonomskom zonom kinesko vodstvo želi smanjiti otpor Ujgura.

Slika 3: Primjer tradicionalne ujgurske arhitekture, Kashgar

Izvor:

https://www.reddit.com/r/travel/comments/ncbukd/experiencing_some_uyghur_culture_xinjia_ng_17/?utm_medium=android_app&utm_source=share (Datum pristupa 22.8.2021.)

U novije vrijeme važnost Kashgara je narasla zbog njegovog važnog geopolitičkog položaja na novom Putu svile. Naime, Kasghar prefektura graniči sa pet država i nalazi se na ključnom

položaju za trgovanje sa središnjom i južnom Azijom. U razdoblju od 2009. do 2013. godine u razvoj Kashgara uloženo je pedeset milijardi yuana. Cilj je Kashgar učiniti važnim prometnim čvorištem preko kojeg bi provincija Xinjiang bila povezana s zapadnom, središnjom i južnom Azijom te s istočnom Europom. U Slobodnoj ekonomskoj zoni naglasak je stavljen na razvoj mnogih industrija npr. metalurgije, logistike, turizma, bankarstva (Chou i Ding, 2015). Kako bi se iskoristio povoljan prometni položaj Kina ulaže velika sredstva u moderniziranje prometne infrastrukture. Modernizira se autocesta Karakorum koja povezuje glavni grad Pakistana s Kashgarom. Ova je autocesta dio Kinesko-pakistanskog gospodarskog koridora, u sklopu kojeg bi se Kashgar također trebao povezati s pakistanskom lukom Gwadar što će uvelike skratiti vrijeme uvoza robe (Britannica, n.d.; Al Jazeera, 2015). Bolja povezanost sa središnjom Azijom je omogućena s izgradnjom prometnog koridora Taškent-Andijan-Osh-Irkhestam-Kashgar (UZ Daily, 2018). Svi navedeni projekti će pomoći razvoju Kashgara.

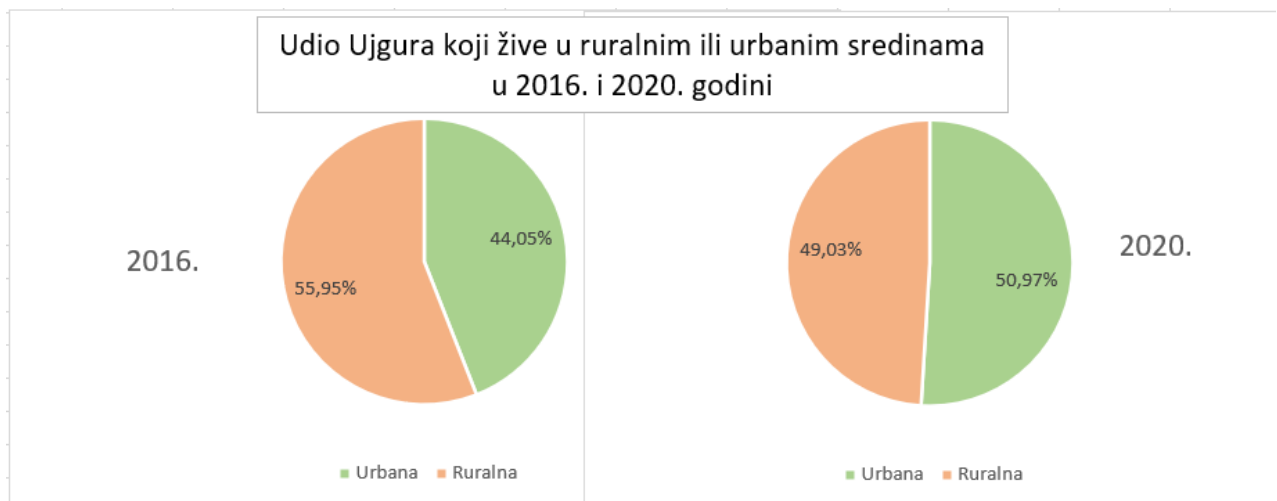
3.3. Doseljavanje Han Kineza u autonomnu pokrajinu Xinjiang-Uyghur

Osim ogromnih teritorijalnih prostranstva, autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur je za Kinu izrazito bitna zbog velikih prirodnih bogatstava. Unutar regije se nalaze velika nalazišta nafte i zemnog plina (Hasmath, 2011; Guo i dr., 2016). U autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur nalazi 39% kineskih zaliha ugljena, 20% kineskih zaliha nafte i 32% kineskih zaliha zemnog plina. Ugljen je glavna sirovina koja se koristi u Xinjangu (Guo i dr., 2016).

Zbog velikih prirodnih bogatstava koja se nalaze u provinciji, došlo je do velikih promjena u etničkoj strukturi autonomne provincije Xinjiang-Uyghur. Od kasnih četrdesetih godina dvadesetog stoljeća, kada je udio Ujgura u ukupnom stanovništvu pokrajine iznosio više od 70%, dolazi do doseljavanja velikog broja Han Kineza u Xinjiang (Wu i Song, 2014; Elterish, 2016). Han Kinezi su četrdesetih godina dvadesetog stoljeća činili manje od sedam posto stanovništva (Wu i Song, 2014). 1950-ih i 1960-ih godina dolazi do naseljavanja velikog broja Han Kineza u rubne dijelove Kine zbog prijetnje od mogućih sukoba sa Sovjetima (Howell i Fan, 2011). Kao dva uzroka naglog porasta u broju Han Kineza u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur, Pannell i Ma (1997) ističu naglu i nekontroliranu industrijalizaciju, koju je popratila nagla urbanizacija i dodatno dovoljne količine hrane za potrebe stanovništva. Godine 1954. osnovan građevinski i proizvodni korpus Xinjiang s osnovnom zadaćom da se podignu

gradovi i farme za novopridošlo Han stanovništvo (Raballand i Andrésy, 2007). Han Kinezi su trebali pomoći u razvoju industrija koje se bile povezane za naftom, zemnim plinom i pamukom (Qiang i Xin, 2003). Do kraja 1990-ih Han Kinezi su činili 95% tehničkog osoblja pri istraživanju zaliha nafte u pustinji Takla Makan (Sautman, 1998). Danas građevinski i proizvodni korpus Xinjiang od ukupno 840 radnih mjesta, čak 800 čuva za Han Kineze (Hasmath, 2011). Građevinsko proizvodni korpus Xinjiang je paramilitarna organizacija kojom upravlja kineska komunistička partija (GlobalSecurity.org, n.d.).

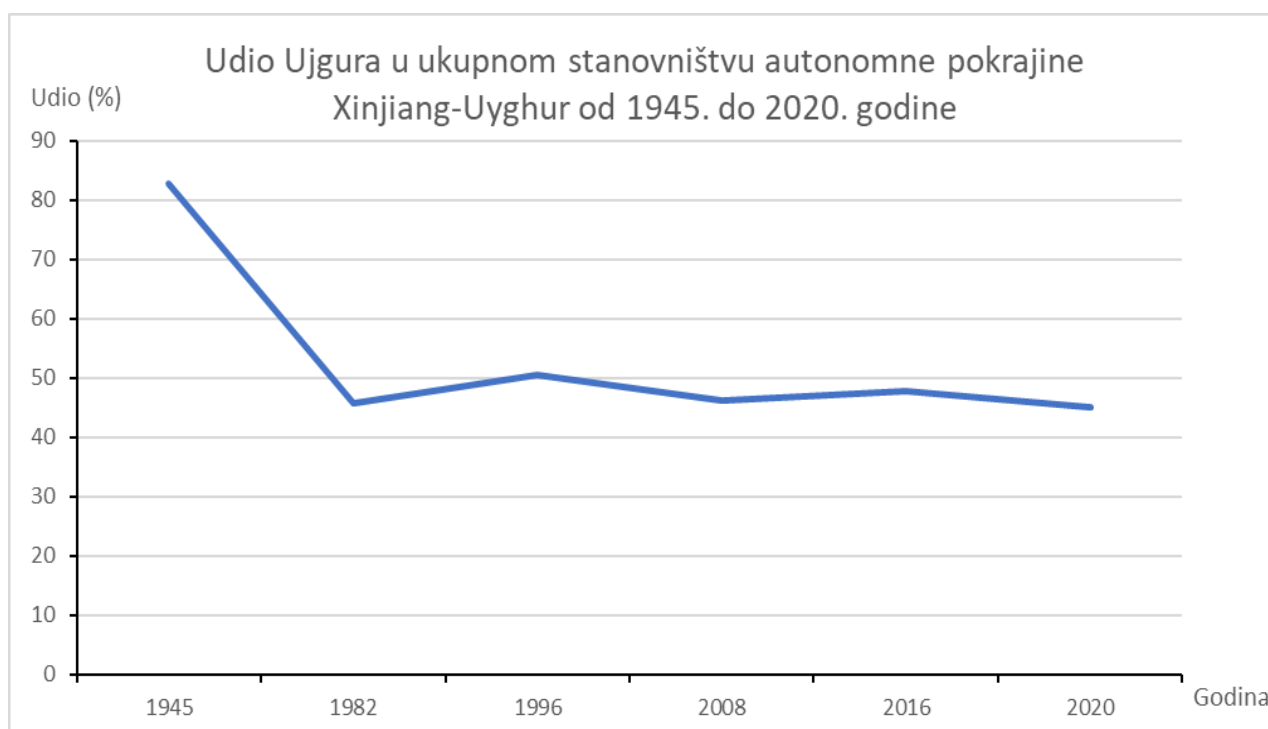
Doseljavanje Han Kineza je ostavilo utjecaj i na slabljenje dominacije juga autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur. Han Kinezi su za svoja krajnja odredišta tijekom migracije u Xinjiang birali najveće gradove koji su smješteni na sjeveru pokrajine. 1949. je u južnim krajevima regije živjelo 75% stanovnika regije, ali 1990. je došlo do promjene i od tada sjeverni dijelovi regije naseljeniji od južnih dijelova (Howell i Fan, 2011). Jug autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur obilježava dominacija Ujgura u stanovništvu, ali i siromaštvo u ruralnim sredinama (Dillon, 2015).

Slika 4: Udio Ujgura koji žive u ruralnim ili urbanim sredinama u 2016. i 2020. godini

Izvor: Guo (2016); Guo (2020)

Kada se govori o migraciji Ujgura unutar autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur, prisutan je porast broja Ujgura koji napuštaju sela i sele u gradove, te seljenje Ujgura s juga prema sjeveru pokrajine (Howell i Fan, 2011). Udio Ujgura koji žive u gradovima se u 2020. godini povećao za gotovo šest posto u odnosu na 2016. godinu, s 44,05% porastao je na 50,97% (Sl. 5). U gradovima je prisutna segregacija između Ujgura i Han Kineza. Svaki grad je morfološki podijeljen na Stari grad i Novi grad. Ujguri žive u Starom gradu, dok je populacija u Novom gradu većinski sastavljena od Han Kineza koji su imigrirali u Xingjiang (Smith, 2002).

Slika 5: Udio Ujgura u ukupnom sastavu stanovništva autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur od 1945. do 2020. godine

Izvor: Chaduri, 2005 prema Howell i Fan, 2011; Howell i Fan, 2011; Cappelletti, 2020; Xinhua, 2021.

Iz sl. 5 je vidljivo kako je udio Ujgura u ukupnom stanovništvu doživio nagli pad, što je posljedica doseljavanja velikog broja Han Kineza tijekom druge polovice četrdesetih godina dvadesetog stoljeća (Wu i Song, 2014; Elterish, 2016). Od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća do danas udio Ujgura u Xinjangu doživljava znatno manje oscilacije. Bilježi se i rast udjela Ujgura u ukupnom broju stanovnika. U odnosu na 2008., kada su Ujguri činili 46,1% stanovništva pokrajine, 2016. godine udio Ujgura u ukupnom stanovništvu pokrajine iznosio je

47,7% (Howell i Fan, 2011; Cappelletti, 2020), što čini porast udjela Ujgura u ukupnom stanovništvu pokrajine od 1,6%. Ipak, 2020. udio Ujgura u ukupnom je broju stanovnika pokrajine manji nego što je bio 2016, a iznosio je 44,96% (Xinhua, 2021), što je pad od gotovo 3%.

4. UJGURI

4.1. Ujgurska kultura

Ime Ujguri, kada bi se prevelo, značilo bi jedinstvo (Kamberi, 1999). Ujguri pripadaju grupi turkijskih naroda (Van Wie Davis, 2010; Holder, 2020), a u istoj se grupi nalaze i Kirgizi, Uzbeki, Kazasi (Millward, 2007). Najviše sličnosti Ujguri dijele upravo s narodima središnje Azije. Dillon (2009) ističe kako su Ujguri najbliži Uzbekima, s kojima njeguju vrlo sličnu kulturu, jezik i književna dijela.

Ujgurski je turkijski jezik, koji pripada altajskoj jezičnoj obitelji (Tursun, 2007; Dillon, 2015). Ujgurski se govori na području autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur, ali i na području Kirgistana, Tadžikistana, Kazahstana, Turkmenistana i Uzbekistana. Kroz povijest se ujgurski komunicirao na brojnim pismima. U razdoblju SSSR-a je ujgurski došao pod utjecaj ćirilice, kojom Ujguri na području država bivšeg SSSR-a i danas pišu. U Kini se ujgurski pisao pojednostavljenim oblikom kineskog pisma, ipak zbog manjka njegove prihvaćenosti u upotrebu se vratilo arapsko pismo, a danas postoje i ujgurski tekstovi na latinici. Tursun (2007) je ujgurski podijelio na tri dijalekta; središnji dijalekt, khotanski dijalekt i lopnorski dijalekt. Središnji je dijalekt najzastupljeniji, i njime govori najveći broj stanovnika pokrajine. Khotanskim se dijalekt najviše koristi na jugozapadu pokrajine. Lopnorski dijalekt je najposebniji dijalekt od svih, s njime se komunicira samo u okrugu Lopnor (Tursun, 2007).

Upravo je ujgurski jezik jedna od stavki kojima se Ujguri žele distancirati od Han Kineza. Smith (2002) ističe kako će Ujguri na mandarinskom komunicirati samo na radnom mjestu, s kolegama koje su Han Kinezi, dok će u svojim domovima komunicirati na ujgurskom. Ujguri koji žele karijerno napredovati, morati će naučiti mandarinski ako to žele ostvariti (Smith, 2002).

Dodatno, Ujguri kada je vrijeme u pitanju ne ravnaju se prema bejingskom vremenu već koriste xingjiangsko vrijeme, a između xingjiangskog i bejingskog vremena je dva sata razlike. Iako zbog toga dolazi do čestih zabuna, pogotovo kod ljudi koji su u Xinjangu samo u prolazu, Na

ovaj način Ujguri pokazuju otpor prema administraciji Han Kineza, ali isto tako pokazuju određenu dozu nostalgije za prošlim, prema njima, boljim vremenima (Smith, 2002).

Zasigurno još jedna od važnih kulturoloških odrednica za Ujgure jest hrana koju konzumiraju, a koja je određena njihovom religijom (Smith, 2002; Erkin, 2009). Među Ujgurima je poželjna *halal* hrana i to ona koja dolazi iz država koje su većinski muslimanske (Erkin, 2009). U Urumqiju je prisutna podjela na restorane koji poslužuju Han kuhinju te one koji ju ne poslužuju. Prvi su restorani u vlasništvu Han Kineza, a pošto Han kuhinja u sebi sadrži svinjetinu, te restorane Ujguri izbjegavaju. Drugi ne poslužuju jela sa svinjetinom i u vlasništvu su Ujgura, Hui muslimana, ali i Han Kineza koji žele imati što veći broj posjetitelja (Smith, 2002).

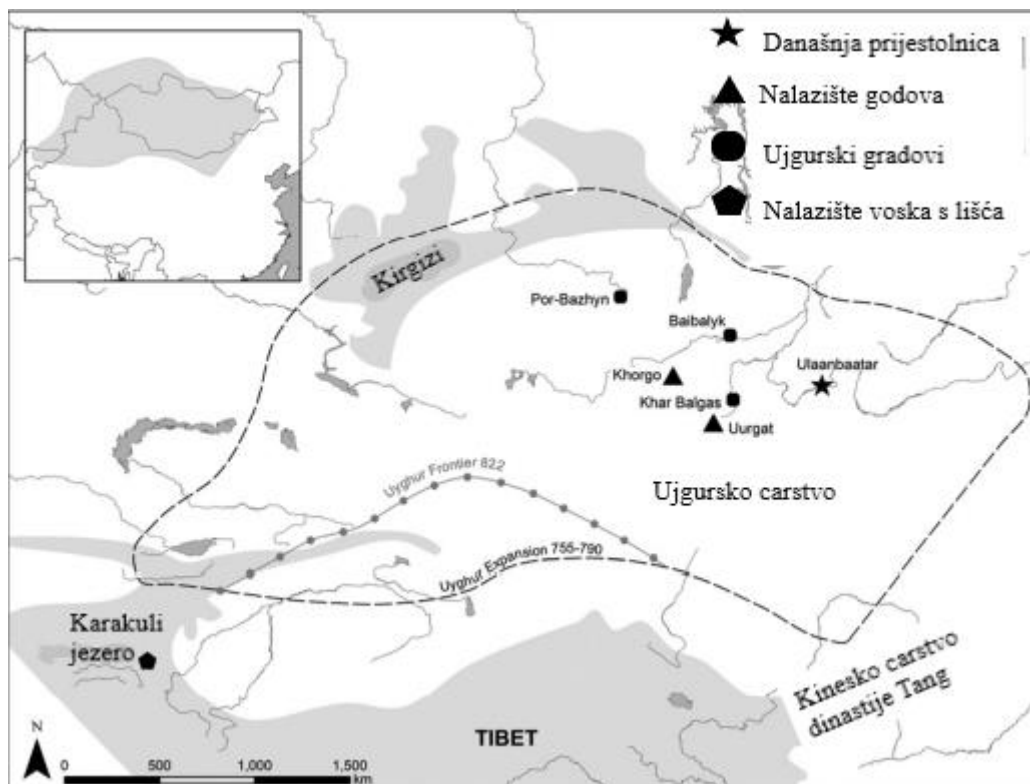
4.2. Povijest Ujgura

Turkijski narodi u šestom stoljeću uspostavljaju carstvo, koje se nakon nekog vremena podijelilo na istočni i zapadni dio. Ujguri u osmom stoljeću sklapaju savez sa plemenom Basmil i plemenom Karluk u borbi protiv turkijskih naroda s istoka (Millward, 2007). Nakon što su uspješno u savezu s plemenom Karluk porazili pleme Basmil, Ujguri 744. godine uspostavljaju svoje carstvo koje se održalo sve do 840. godine (Millward, 2007; Di Cosmo i dr., 2018). Ujgursko se carstvo prostiralo gotovo čitavim prostorom današnje Mongolije, sjeverozapadne Kine i dijela unutrašnje Mongolije, istoka Kazahstana i Kirgistana te dijela južnog Sibira, kao što je vidljivo na sl. 6 (Di Cosmo i dr., 2018). Važno je napomenuti kako su pripadnici nekadašnjeg Ujgurskog carstva sigurno u rodu s današnjim Ujgurima, ali im oni nisu jedini predci; današnji su Ujguri potomci većeg broja naroda (Millward, 2007).

Glavna religija Ujgurskog carstva bio je maniheizam koji su Ujguri počeli prakticirati 762. godine (Kamberi, 1999; Zang, 2015). U nekim dijelovima carstva tolerirali su se budizam i kršćanstvo (Millward, 2007). Glavna načela ove religije su bila postojanje svijetla i tame. Prema tim načelima čovjek je živio u skladu sa svijetlom jedino u slučaju kada se uspio oduprijeti materijalnom; ukoliko čovjek u tomu nije uspio progutala bi ga tama (Kamberi, 1999).

Carstvo je naglo propalo, iako je imalo odličan odnos sa susjedima koji se temeljio na robnoj

razmjeni s kineskom dinastijom Tang. Ujguri su u zamjenu za konje dobivali svilu. Vrhunac robne razmjene između Ujgurskog carstva i dinastije Tang je bilo 820-ih godina. 830-ih godina Ujgursko carstvo je počelo slabiti, kad su Kirgizi iskoristili krizu u carstvu koja je nastala zbog propadanja usjeva, uslijed izuzetno niskih temperatura. Bježeći od gladi i neprijatelja, Ujguri se oko 840. godine naseljavaju na područje današnje autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur (Di Cosmo i dr, 2018). Na prostoru Xinjianga Ujguri uspostavljaju državu koja je imala dvije prijestolnice. Naime, Ujguri su uspostavili zimsku prijestolnicu, Beshaliq i ljetnu prijestolnicu, Qocho (poznat kao i Gaochang, sl. 8), čiji se ostaci i danas mogu pronaći. Qocho, Ujgurska grad-država, pružala se do Hami na istoku i Kucha na zapadu,. U islamskim izvorima se može pronaći kao Ujguristan, a upravo prema njoj (i ujgurskom carstvu) su današnji Ujguri uzeli ime (Millward, 2007).

Slika 6: Ujgursko carstvo 744.-840.

Izvor: Preuzeto iz Di Cosmo i dr., 2018.

Grad-država Qocho se održala do trinaestog stoljeća, kada na području Xinjianga vlast preuzimaju Mongoli. Ujguri su imali poprilično visok stupanj autonomije, zbog svoje vjernosti Džingiz kanu. Važno je napomenuti kako su Mongoli od Ujgura preuzeli pismo. Krajem trinaestog stoljeća prostor između Beshaliqa i Hami, je postalo bojišnica, a tijekom sukoba

sustavi za navodnjavanje su pretrpjeli velika oštećenja što je naposljetku ugrozilo uzgoj poljoprivrednih kultura (Millward, 2007).

Slika 7: Ostaci drevnog ujugurskog grada Gaochang, Xinjiang

Izvor: <https://twitter.com/PicsSilkRoad/status/1161776042891104256/photo/1> (Datum pristupa: 13.8.2021.)

Iako se islam na području Xinjianga pojavio u sedmom stoljeću, islam kao vjeroispovijest dugi niz stoljeća nije bio prihvaćen. Još u četrnaestom stoljeću dominantna vjera među Ujgurima je bio budizam. Ipak, početkom šesnaestog stoljeća stanovnici s prostora nekadašnjeg ujugurskog carstva, počinju s prihvaćanjem islama (Millward, 2007). Sredinom sedamnaestog stoljeća, Kashgar postaje centar štovatelja Afak hodže, koji su bili pripadnici islamskog bratstva nakšbandija (Dillon, 2014).

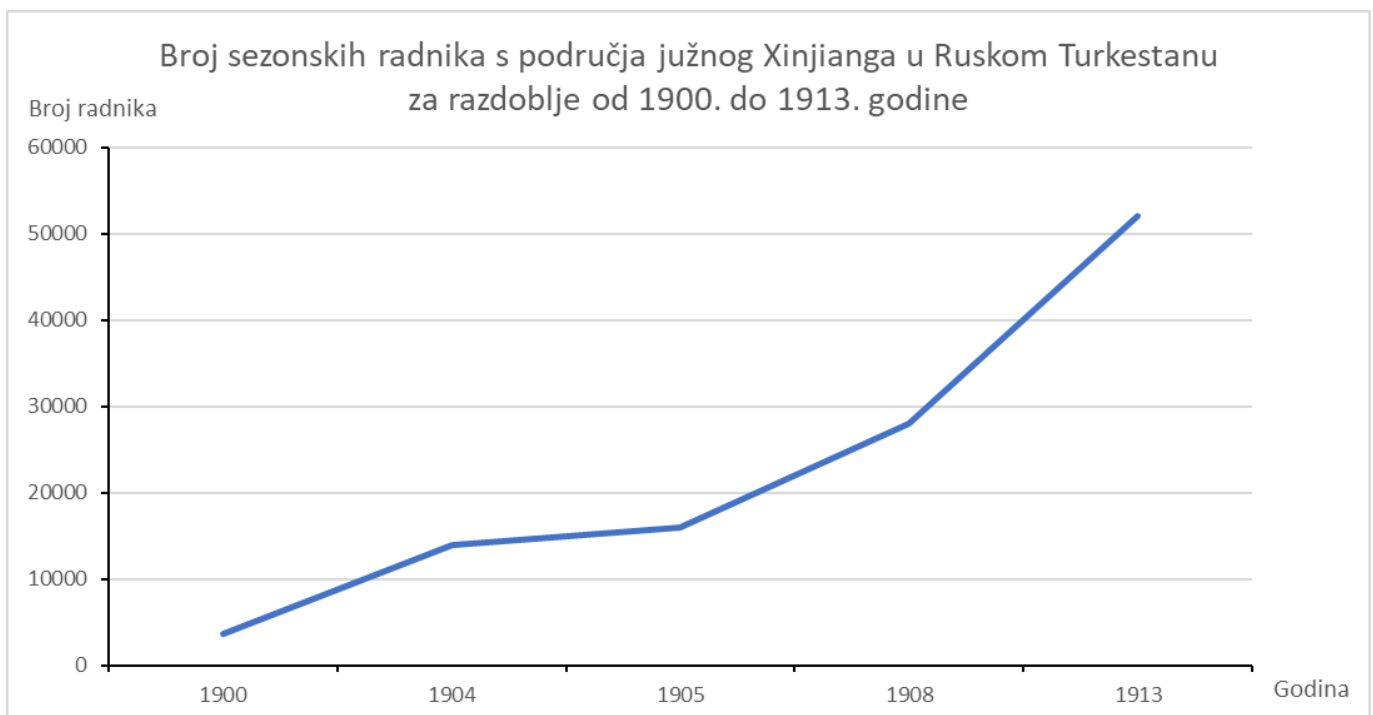
U osamnaestom stoljeću, 1759. godine, područje Xinjianga dolazi pod vlast kineske dinastije Qing. Vladavina dinastije Qing ostavila je mnoge posljedice na područje Xinjianga (Millward, 2000). Millward (2000) ističe kako je migracija Han Kineza na područje Xinjianga počela upravo sredinom osamnaestog stoljeća, odnosno od početka vladanja dinastije Qing. Kako je vrijeme vladavine Qing odmicalo, tako je i količina sredstava koja su se ulagala u Xinjiang povećavala. 1795. godine ulaganja su iznosila nešto manje od 24.000 kilograma srebra, a 1838. godine nešto više od 28.500 kilograma srebra. Ulaganja su bila ogromna, i dovodila su u pitanje održivost takvog načina vladanja. Kad bi došlo do krize, uvijek bi se isticala velika ulaganja u zapadne pokrajine. Qing dinastija je svoja ulaganja opravdavala time da je kontrola Xinjianga

uvelike smanjivala troškove obrane sjeverne Kine (Millward, 2000). Buzurg kan je čovjek koji je okupio oko šest tisuća vojnika s kojima je 1860-ih došao u Kašgar s namjerom da se odupre Mandžurcima. Njegovom je vojskom zapovijedao Yakub Beg. Pobuna je bila neuspješna, a završila je pogibijom Yakub Bega 1877. godine. Nakon njegove pogibije je počela stroža kontrola područja Xinjianga (Dillon, 2014). 1870-ih vlast u Xinjangu više nije blagonaklona prema etničkim manjinama, već upravo njih vidi kao izvor poteškoća, a posebice one koji su živjeli u Tarimskoj zavali (Millward, 2000), u kojoj je većina stanovništva bilo ujgursko. Strože kontroliranje Xinjianga, 1884. godine, godine kad je Xinjiang proglašen autonomnom pokrajinom, dostiže još višu razinu. Nova razina kontrole uključivala je 8 svojevrsnih ureda predstavnika građana, koji su bili strateški raspoređeni po gradovima. Zbog tamošnjih uvjeta koji su otežavali putovanja, ti uredi su imali potpunu autonomiju u vršenju kontrole nad Xinjiangom. Obzirom da su begovi upravljali uredima, automatski su upravljali i samom pokrajinom, odnosno dijelom nad kojim su dobili kontrolu. Iako su i dalje pripadnici muslimanske vjeroispovijesti na ovom području imali neku razinu autonomije za prakticiranje religije, ona je završavala čim bi autoritet begova na bilo koji način bio doveden u pitanje (Dillon, 2014).

U prvoj polovici dvadesetog stoljeća se odvio vjerojatno najponosniji događaj za povijest Ujgura. Naime, 1933. je godine u Kashgaru proglašena ujgurska neovisna država, imena Republika Istočni Turkestan ili Islamska Republika Istočni Turkestan. Ova je tvorevina opstala samo godinu dana, iako ju je pratio veliki entuzijazam njezinih osnivača (Millward, 2007; Dillon, 2014). Napisan je i svojevrsni ustav Republike Istočnog Turkestana, ali nikada nije priznat (Dillon, 2014). Presudila joj je gotovo nepostojeća međunarodna podrška i slaba prepoznat u međunarodnim krugovima, visoka stopa inflacije (Millward, 2007) te Ma Zhongying. Ma Zhongying je bio Hui musliman i veliki protivnik bilokakve turkijske države. 1934. je godine zavladao čitavim područjem Xinjianga, osim gradom Khotan, kojeg je prepustio svojem polubratu Ma Hushanu. Svoju su delegaciju poslali u velik broj država; Italiju, Japan, SAD, Britansku Indiju, Ujedinjeno Kraljevstvo i mnoge druge, ali nisu uspjeli u naumu pronalaska saveznika koji bi im pomogli (Dillon, 2014).

Brophy (2005) ističe kako na području bivših sovjetskih republika oko 200.000 Ujgura, od kojih je najviše smješteno na području Kazahstana i Ferganskoj udolini (Brophy, 2005). Kamalov (2012) navodi kako je u Kazahstanu 2010. godine živjelo gotovo 250 000 Ujgura. Početkom dvadesetog stoljeća rusko plansko ulaganje u područje Ferganske udoline je privuklo Ujgure na

sezonski rad u Rusiju (Brophy, 2005). Broj radnika koji su putovali na sezonski rad je bio u konstantnom porastu tijekom početka dvadesetog stoljeća, što je pokazatelj loše socio-ekonomske situacije u južnom Xinjangu. Pošto su na jugu Xinjianga Ujguri bili većinsko stanovništvo, može se zaključiti kako je situacija bila loša za etničke manjine. 1900. godine broj sezonskih radnika s juga Xinjianga u Ruskom Turkestanu je iznosio nešto više od 3500 radnika, a samo četiri godine kasnije taj je broj bio gotovo 14.000 sezonskih radnika. Najveći broj sezonskih radnika s područja južnog Xinjianga na području Ruskog Turkeстана bio je 1913. godine, kada je na sezonskom radu bilo nešto više od 52.000 radnika. Broj sezonskih radnika bi vjerojatno i dalje rastao, ali uslijedio je Prvi svjetski rat koji je usporio takav trend.

Slika 8: Broj sezonskih radnika s područja južnog Xinjianga u ruskom Turkestanu za razdoblje od 1900. do 1913. godine

Izvor: Mamedova, 1963 prema Brophy, 2005

Osim privremenih migracija vezanih uz sezonski rad, u dvadesetom stoljeću su zabilježena i dva vala dugotrajnijih migracija. Prvi se zbio 1930-ih godina kad su Ujguri u velikom broju napuštali Kazahstan. Poticaj za ovaj migracijski val je bila glad, ali i sovjetska kolektivizacija dobara. Odredište migracija je bio Xinjiang. Drugi se val migracija odvio 1950-ih i 1960-ih godina. Povod za ovaj migracijski val su bili napeti kinesko-ruski odnosi, ali i kolektivizacija dobara, koju je proveo Mao (Kamalov, 2012). Kolektivizacija je kod velikog broja Ujgura

izazvala negodovanje, jedino su oni najsiromašniji pozitivno gledali na kolektivizaciju zbog činjenice da su konačno dobili neki poljoprivredni posjed (Millward, 2007). U ovom valu migracija Xinjiang su napuštali Ujguri i Kazasi. Odredište migracija bio je sovjetski Kazahstan (Kamalov, 2012). Migracije su bile vezane uz politička zbivanja unutar regije. Vidljivo je kako nije bilo trenda migracija isključivo s područja Xinjianga na područje Kazahstana ili obratno.

Krajem četrdesetih godina dvadesetog stoljeća, konkretno 1949. godine, na prostoru Xinjianga kineska komunistička partija preuzima vlast. Ljudi koji su bili važni za stvaranje Republike Istočni Turkestan su bili ubijani, protjerani ili su prošli „redukaciju“. Sovjetski je savez turkijske narode upoznao s ćirilicom. Kineske vlasti su u početku i tijekom sredine 1950-ih godina prihvatile takvu praksu. Ipak, 1960-ih godina kineske vlasti odlučile su Ujgure upoznati s kineskim pismom kako bi smanjile poistovjećivanje Ujgura s ostalim turkijskim narodima središnje Azije. Kako je kulturna revolucija poprimila popriličan zamah, tako su kineske vlasti popustile i Ujgurima dopustile korištenje blago izmijenjenog arapskog pisma. Velike strukturne promjene, nakon dolaska komunista na vlast, izazvale su veliko nezadovoljstvo, pogotovo kod manjinskih etničkih grupa. Ono što je izazivalo najviše nezadovoljstva je činjenica da su na većini važnih funkcija postavljeni Han Kinezi, iako je Xinjiang trebao biti autonoman (Millward, 2007). U 1980-im su na području autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur bile godine u kojima su kineske vlasti vodile liberalniju politiku. Samo desetljeće kasnije, vlasti kreću s provođenjem strogih mjera zbog straha od tendencije Ujgura za neovisnošću, što su kineske vlasti povezivale s velikom vjerojatnošću brojnih terorističkih napada. Tijekom 1990-ih vladala je cenzura glazbe i ostalih vrsta umjetničkog izražavanja ujgurskih umjetnika i intelektualaca od strane kineskih vlasti. Opravdanje za cenzuru je bio strah od terorizma. Visok stupanj nesnošljivosti koju je izazvala ova radnja kineskih vlasti u drugoj je polovici 1990-ih eskalirala sve do razine nasilnih prosvjeda i bombaških napada (Roberts, 2018).

4.3. Ujguri u 21. stoljeću

Unatoč zadovoljavajućoj i mirnoj situaciji koja je vladala u regiji tijekom ranih 2000-ih, kineske su vlasti nastavile pritiskati Ujgure u pokrajini. Pod kampanjom imena Uzvratni jako Kina se pripremala za borbu protiv terorizma, separatizma i vjerskog ekstremizma (Roberts, 2018). Osim uhićenja, u ovom razdoblju je počela i kontrola informacija iz neslužbenih izvora, u čiju je svrhu 2005. godine započelo konstruiranje *Skynet*-a, sustava kojim se omogućila brza i učinkovita kontrola i nadgledanje informacija (Roberts, 2018; Chung, 2018). Pobune na Tibetu,

ali i pobune koje su se 2008. i 2009. odvale u Urumqiju posebno su ubrzale izradu *Skynet*-a. U istom razdoblju je počela kontrola religijskih aktivnosti. Kontrolom vjerskih aktivnosti poput vjenčanja, sprovoda, posta tijekom Ramadana, kineske su vlasti htjele postepeno asimilirati Ujgure u kinesko društvo, ali zapravo su, vjerojatno nesvjesno, napravile još veći jaz između Han Kineza i Ujgura. Glavna populacija kojima su se branile vjerske aktivnosti bili su zaposlenici u državnoj službi i djeca školske dobi, čime je moguće vidjeti kako je cilj bilo nagnati pojedinca na izbor između radnog mjesta, uz pomoć kojeg može prehraniti obitelj ili nesigurne budućnosti za njega i njegovu obitelj, ukoliko bi bio prijavljen za kršenje odredbi koje su donijele kineske vlasti. Zabranom vjerskih aktivnosti djeci školske dobi cilj je bio mlade Ujgure udaljiti od njihovih običaja. Nemirima koji su se 2009. godine odvalili u Urumqiju prethodile su Olimpijske igre u Bejingu, koje su održane 2008. godine. Ujgurima tijekom Olimpijade nije bilo dozvoljeno boraviti u Bejingu, mnogima su odbijene i rezervacije hotelskih soba. Prije i nakon svečanosti otvaranja Igara su se dogodili napadi u kojima su napadnuti policijski službenici, a napadači su bili Ujguri. Shodno tome, kineske vlasti su povećale policijsku prisutnost na ulicama. Više od tisuću Ujgura je uhićeno zbog sumnje na terorizam. U srpnju 2009. godine su se dogodili veliki neredi u Urumqiju. Neredima su prethodili prosvjedi, zbog blagog ophođenja kineskih vlasti prema krivcima za napad na ujgurske radne migrante na jugu Kine. U neredima je stradalo gotovo dvije stotine ljudi. Posljedično, kineske vlasti su onemogućile pristup internetu i ostalim telekomunikacijama, čitava je autonomna pokrajina bila izolirana gotovo jednu godinu (Roberts, 2018).

U regiji je postavljeno 40 000 nadzornih kamera. Također dolazi do odjeljivanja ujgurskih i han četvrti (Roberts, 2018). 2015. godine je donesen zakon za borbu protiv terorizma (Zhonghua prema Chung, 2018). Chung (2018) je istaknuo kako su kineske vlasti u sklopu ovog zakona provodile radnje različitog intenziteta; podijelio ih je na jake, mjere srednjeg intenziteta i slabe mjere.

Jake mjere su podrazumijevale slanje većeg broja policajaca i vojnika. Ove su se mjere u pravilu provodile nakon nekog ujgurskog napada ili neovlaštenog prakticanja vjerskih obreda. Kao primjer se ističe napad iz 2017. godine u okrugu Pishan. U ovom je napadu život izgubilo pet osoba, a mjera kojom su kineske vlasti odgovorile na napad je postavljanje velikog broja vojnika i vojnih konvoja na ulice svih većih gradova Xinjianga (Chen, 2017; Chung, 2018; Gracie, 2017). Godine 2016. po cijelom području su uspostavljeni vjerski i građanski odbori kojima se morao prijaviti svaki vjerski obred (Chung, 2018; Zhao, 2016). Odlazak na sveto

muslimansko hodočašće u Meku, koje nije prijavljeno jednom od odbora je moglo završiti uhićivanjem (Chung, 2018; Rife, 2017). U 2017. godini je za cijelo područje prihvaćena legislativa kojom se trebalo boriti protiv vjerskog ekstremizma; njome se zabranjivalo nošenje dugih brada, nošenje vela za prekrivanje lica, ali i odbijanje gledanja nacionalne televizije (Chung, 2018; Shepherd i Blanchard, 2017), ali također poticanje na nekonzumiranje *halal* hrane (Roberts, 2018). Navedene zabrane jasno ukazuju na to da se prihvaćanjem legislative htjelo dodatno kontrolirati stanovnike regije, kontroliranjem informacija koje će do njih doprijeti, ali htjelo se kontrolirati i iskazivanje njihove vjerske pripadnosti, čemu je također pripomoglo i donošenje zakona Pravila imenovanja djece etničkih manjina kojim su djeca kojoj su nadjenuta neka tradicionalna muslimanska imena bila izuzeta od pristupa zdravstvenoj skrbi i školovanju (Chung, 2018; Lin, 2017).

Mjere srednjeg intenziteta su donesene za čitavu populaciju Xinjianga. Glavna svrha ovih mjera je nadzor nad pojedincima i njihovim radnjama, a Chung (2018) ističe prikupljanje putovnica i razradu sustava za prepoznavanje lica. U 2016. godini su svi stanovnici regije traženi da svoje putovnice ostave u najbližim policijskim postajama na čuvanje. Ako su htjeli putovati van države, morali su zatražiti dopuštenje od vlasti, nakon čega bi svoju putovnicu dobili nazad. Svi oni koji su planirali putovati izvan granica Kine su zatraženi da daju svoj DNA uzorak kao dio prijave kako bi svoju putovnicu dobili natrag (HRW, 2016). U mjere srednjeg intenziteta Chung (2018) je uvrstio i sustav za prepoznavanje lica. Taj sustav je razvilo kinesko Ministarstvo državne sigurnosti. Novim je sustavom imena Policijski oblak moguće provjeriti i doći do još više informacija o stanovnicima regije, kao npr. dobiti uvid u povijest bolesti, pa čak i dostavljenih narudžbi (HRW, 2017).

Mjere slabog intenziteta su kao cilj imale pokušati stvoriti koheziju i razumijevanje između Ujgura i Han Kineza, glavno sredstvo za provođenje ovih mjera bio je novac (Chung, 2018). Kao poticaj za razotkrivanje terorističkih radnji, lokalna vlast u Xinjangu nudi nagradu u rasponu od 200.000 yuana do 5.000.000 yuana (oko 700.000 američkih dolara) (Reuters, 2016). Želeći bolje integrirati etničke manjine u kinesko društvo, lokalne vlasti u okrugu Qiemo, za brak u kojemu je jedan član Han Kinez, a drugi član je pripadnik jedne od 55 etničkih manjinskih grupa su ponudile osim 10.000 yuana godišnje kroz prvih pet godina braka i druge poticaje kao što su subvencionirana zdravstvena skrb i obrazovanje (Kaiman, 2014), što je ako se u obzir uzme godišnji prihod u ruralnim krajevima Xinjianga, koji iznosi 5000 yuana, vrlo visoka financijska naknada. Smith (2002) ističe kako su brakovi između Han Kineza i

pripadnika neke etničke manjinske grupe osuđeni na brojne poteškoće, a 1990-ih su takvi brakovi bili neprihvatljivi.

Današnja situacija u autonomnoj pokrajini Xinjiang-Uyghur je vrlo medijski eksponirana. Sve je više izvješća i članaka s navodima koji ukazuju na postojanje neetičkog postupanja prema pripadnicima ujgurske etničke grupe. Izvješća ukazuju na izrabljivanje Ujgura u tvornicama, ali i na slanje Ujgura u kampove u kojima ih se na razne načine želi prisiliti da odbace svoju kulturu i običaje (Canales, 2021). Prema izvješćima, oko milijun Ujgura i ostalih pripadnika muslimanskih etničkih grupa je odvedeno u takve kampove (NEWS WIRES, 2021). Zbog sve izglednije činjenice kako su ti navodi istiniti mnoge tvrtke prestaju s uvođenjem sirovina iz autonomne pokrajine na sjeverozapadu Kine. Kao primjer se ističe švedska tvrtka H&M (Escudero, 2021). Istovremeno je u Budimpešti jedna ulica, u blizini koje će Kineska komunistička partija izgraditi zgradu fakulteta, nazvana Ulica ujgurskih mučenika (Reddit, 2021). Vlada je Novog Zelanda izglasala kako Kina krši nekoliko ljudskih prava kada su u pitanju Ujguri u Xinjangu te prozvala Kinu zbog toga (Manch, 2021). Zbog navoda o kampovima, izrabljivanju i neetičnom postupanju prema Ujgurima, Kina je molila članice UN-a da ne prisustvuju sjednici, jer je politički motivirana kako bi Kinu svjetskoj javnosti prikazala na što lošiji način (Nichols, 2021).

5. ZAKLJUČAK

Kina je prema etničkom sastavu homogena država. Najbrojnija etnička grupa u Kini su Han Kinezi. Iako je homogena država, u njoj živi velik broj etničkih grupa. Neke manjinske etničke grupe su kompaktne, odnosno nisu disperzirane po čitavom području Kine, već žive na određenom području u velikom broju. Zbog te činjenice su dobile pravo na određenu stopu autonomije. Kao najbolji se primjer mogu navesti Tibetanci i Ujguri. Iako, im je zagarantirana određena stopa autonomije, pokrajina Xinjiang je zapravo autonomna samo u teoriji. Što se najbolje reflektira u činjenici kako na važnijim političkim i radnim funkcijama dominiraju Han Kinezi, dok je za Ujgure namijenjen veliki broj manje niže pozicioniranih funkcija.

Ujguri su etnička manjinska grupa koja u najvećem broju živi na području autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur, u kojoj čine većinu populacije. Njihov se udio u ukupnoj populaciji Xinjiang-Uyghur smanjuje od sredine 40-ih godina 20. stoljeća. Naime, u tom razdoblju kreće velika migracija Han Kineza u pokrajinu, potaknuta velikim prirodnim bogatstvima koja su otkrivena u njoj. Migracija Han Kineza je ostavila velike posljedice na etnički sastav stanovništva pokrajine. U velikoj mjeri masovna je migracija Han Kineza uzrok nestabilnoj političkoj situaciji u pokrajini.

Ujguri su muslimani turkijskog podrijetla i druga su najbrojnija etnička grupa u cijeloj Kini. Koriste se ujgurskim jezikom na kojem je tijekom povijesti stvoren bogat opus književnih dijela. Ujgurski se jezik sastoji od tri dijalekta. Na ujgurski jezik velik su utjecaj imale političke prilike u pokrajini Xinjiang, ali i oko nje. Kroz povijest se ujgurski jezik prilagođavao velikom broju pisama od ćirilice i arapskog pisma do pojednostavljenog oblika kineskog pisma. Upravo su njihova vjera i jezik kojim se koriste njihove najveće posebnosti, ali i razlike u odnosu na Han Kineze.

U povijesti Ujgura ističe se 1933. godina, godina u kojoj je proglašena Republika Istočni Turkestan. Nažalost, zbog prisjećanja na tu državu, najekstremniji Ujguri su počinili brojne napade zbog čega je posljedice trpjela cijela ujgurska populacija. Posljedice koje je čitava ujgurska populacija trpjela zbog činova, najekstremnijih Ujgura nisu bile cijelo vrijeme jednake, već su varirale ovisno o broju incidenata u kojima su bili uključeni Ujguri.

U današnje vrijeme je popriličan broj izvješća o narušavanju ljudskih prava Ujgurima. Ističe se neopravdano oduzimanje putnih isprava, odvođenje velikog broja Ujgura u „redukacijske“

kampove, zabranjivanje prakticanja vjerskih obreda i običaja. Mnoge su države Kini ili kineskim kompanijama proglasile sankcije, ostaje za vidjeti hoće li sankcije prouzročiti pomak u rješavanju problema. Taj problem nije nastao preko noći, a isto tako neće niti nestati.

Ujgurska je kultura vrlo bogata i zbog toga ju je važno očuvati u što većoj mjeri.

Literatura

1. Brophy, D., 2005: Taranchis, Kashgaris, and the 'Uyghur Question' in Soviet Central Asia. *Inner Asia*, 7(2), 163-184.
2. Canales, K., 2021: 7 Apple suppliers in China have links to forced labor programs, including the use of Uyghur Muslims from Xinjiang, according to a new report., *Insider*, https://www.businessinsider.com/apple-china-suppliers-uyghur-muslims-forced-labor-report-2021-5?utm_source=reddit.com (Datum pristupa: 20.8.2021.)
3. Cappelletti, A., 2020: *Socio-Economic Development in Xinjiang Uyghur Autonomous Region, Disparities and Power Struggle in China's North-West*. Springer, Singapore.
4. Chan, K., W., Boland, A., 2016: Cities of East Asia, u: *Cities of the world: regional patterns and urban environments*. (ur. Brunn, S., D., Zeigler, D., J., Hays-Mitchell, M., i Graybill, J., K.). Rowman & Littlefield Publishers, London, 464-505.
5. Chen, S., 2017 (15. veljače): Chinese police out in full force after Xinjiang terror attack, *The Star*. <https://www.thestar.com.my/news/regional/2017/02/15/chinese-police-out-in-full-force-after-xinjiang-terror-attack/> (Datum pristupa: 19.8.2021.)
6. Chou, B., i Ding, X., 2015: A comparative analysis of Shenzhen and Kashgar in development as Special Economic Zones. *East Asia*, 32(2), 117-136.
7. Chung, C., P., 2018: China's Uyghur problem after the 2009 Urumqi riot: repression, recompense, readiness, resistance. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 13(2), 185-201.
8. Di Cosmo, N., Hessel, A., Leland, C., Byambasuren, O., Tian, H., Nachin, B., ... i Cook, E., R., 2018: Environmental stress and steppe nomads: Rethinking the history of the Uyghur Empire (744–840) with paleoclimate data. *Journal of Interdisciplinary History*, 48(4), 439-463.
9. Dillon, M., 2009: Religion and ethnic minorities, u: *CONTEMPORARY CHINA – AN INTRODUCTION*, Routledge, London, 103-120.
10. Dillon, M., 2014: *XINJIANG AND THE EXPANSION OF CHINESE COMMUNIST POWER, Kashgar in the early twentieth century*, Routledge, London.
11. Dillon, M., 2015: Religion, Repression, and Traditional Uyghur Culture in Southern Xinjiang: Kashgar and Khotan. *Central Asian Affairs*, 2(3), 246-263.
12. Elterish, A., B., 2016: 10. Language Use Among Uyghur Students in Xinjiang, PR China. In *Language Change in Central Asia* (pp. 197-220). De Gruyter Mouton.

13. Erkin, A., 2009: Locally modern, globally Uyghur: geography, identity and consumer culture in contemporary Xinjiang. *Central Asian Survey*, 28(4), 417-428.
14. Escudero, S., 2021: El Barça renuncia al patrocinio de H&M por motivos políticos, *ara*, https://es.ara.cat/deportes/barca-renuncia-patrocinio-h-m-motivos-politicos_1_4059990.html (Datum pristupa: 20.8.2021.)
15. Friedrichs, J., 2017: Sino-Muslim relations: the Han, the Hui, and the Uyghurs. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 37(1), 55-79.
16. Gracie, C., 2017 (2. ožujka): 'All-out offensive' in Xinjiang risks worsening grievances, *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-39137420> (Datum pristupa: 19.8.2021.)
17. Guo, B., Geng, Y., Dong, H., & Liu, Y., 2016: Energy-related greenhouse gas emission features in China's energy supply region: the case of Xinjiang. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 54, 15-24.
18. Guo, R., 2017: *China Ethnic Statistical Yearbook 2016*, Springer Nature, Chum, (str.7).
19. Guo, R., 2020: *China Ethnic Statistical Yearbook 2020*, Springer Nature, Chum, (str.7).
20. Hasmath, R., 2011: Managing China's Muslim Minorities: Migration, Labour and the Rise of Ethno-Religious Consciousness Among Uyghurs in Urban Xinjiang. *Religion and the state: A comparative sociology*, 121-137.
21. Holder, R., 2021: On the interrelatedness of human rights, culture and religion: considering the significance of cultural rights in protecting the religious identity of China's Uyghur minority. *The International Journal of Human Rights*, 25(5), 771-792.
22. Howell, A., Fan, C., C., 2011: Migration and inequality in Xinjiang: A survey of Han and Uyghur migrants in Urumqi. *Eurasian Geography and economics*, 52(1), 119-139.
23. Human Rights Watch, 2016: China: Passports Arbitrarily Recalled in Xinjiang, *Human Rights Watch*, <https://www.hrw.org/news/2016/11/22/china-passports-arbitrarily-recalled-xinjiang> (Datum pristupa: 20.8.2021.)
24. Human Rights Watch, 2017: China: Police 'Big Data' Systems Violate Privacy, Target Dissent., *Human Rights Watch*, <https://www.hrw.org/news/2017/11/19/china-police-big-data-systems-violate-privacy-target-dissent> (20.8.2021)
25. Kaiman, J., 2014: Chinese authorities offer cash to promote interethnic marriages, *Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/02/chinese-authorities-cash-inter-ethnic-marriages-uyghur-minority> (Datum pristupa: 20.8.2021.)
26. Kamalov, A., 2012: Ethno-national and local dimensions in the historiography of Kazakhstan's Uyghurs. *Central Asian Survey*, 31(3), 343-354.

27. Kamberi, D., 1999: A survey of Uyghur documents from Turpan and their importance for Asian and Central Eurasian history. *Central Asian Survey*, 18(3), 281-301.
28. Lin, X., 2017 (20. travnja): China bans “extreme” Islamic baby names among Xinjiang’s Uyghurs. *Radio Free Asia*. <http://www.rfa.org/english/news/uyghur/names-04202017093324.html> (Datum pristupa: 21.8.2021.)
29. Manch. T., 2021: Parliament unanimously declares 'severe human rights abuses' occurring against Uyghur in China, *stuff*, <https://www.stuff.co.nz/national/politics/125034356/parliament-unanimously-declares-severe-human-rights-abuses-occurring-against-uyghur-in-china> (Datum pristupa: 20.8.2021.)
30. Millward, J., A., 2000: Historical perspectives on contemporary Xinjiang. *Inner Asia*, 2(2), 121-135.
31. Millward, J., A., 2007: *EURASIAN CROSSROADS, A History of Xinjiang*, Columbia University Press, New York.
32. Mu, R., i de Jong, M., 2016: A network governance approach to transit-oriented development: Integrating urban transport and land use policies in Urumqi, China. *Transport Policy*, 52, 55-63.
33. NEWS WIRES, 2021: China hands two Uighur ex-government officials death penalty for 'separatism', *France24*, <https://www.france24.com/en/asia-pacific/20210407-china-gives-uyghur-former-government-officials-death-penalty-for-separatism> (Datum pristupa: 20.8.2021.)
34. Nichols, M., 2021: China urges U.N. states not to attend Xinjiang event next week, *Reuters*, https://www.reuters.com/world/china/exclusive-china-urges-un-states-not-attend-xinjiang-event-next-week-2021-05-07/?utm_source=reddit.com (Datum pristupa: 20.8.2021.)
35. Pannel, C. W., i Ma, L. J., 1997: Urban transition and interstate relations in a dynamic Post-soviet borderland: The Xinjiang Uygur Autonomous Region of China. *Post-Soviet Geography and Economics*, 38(4), 206-229.
36. Qiang, R., i Xin, Y., 2003: Impacts of Migration to Xinjiang, u Iredale, R., Bilik, N., i Fei, G. (Eds.), *China's minorities on the move: selected case studies* (89-105). Abingdon, UK. Routledge.
37. Raballand, G., i Andrésy, A., 2007: Why should trade between Central Asia and China continue to expand?. *Asia Europe Journal*, 5(2), 235-252.

38. Reuters, 2016: China's Xinjiang offers \$800,000 rewards for tip offs on militant attacks, *Reuters*, <https://www.reuters.com/article/us-china-xinjiang-idUSKCN0X80XJ> (Datum pristupa: 20.8.2021.)
39. Rife, R., 2017 (31. kolovoza): Why China must scrap new laws that tighten the authorities' grip on religious practice. *Amnesty International*. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/08/china-must-scrap-new-laws-tighten-authorities-grip-on-religious-practice/> (Datum pristupa: 18.8.2021.)
40. Roberts, S., R., 2018: The biopolitics of China's "war on terror" and the exclusion of the Uyghurs. *Critical Asian Studies*, 50(2), 232-258.
41. Sautman, B., 1998: Preferential policies for ethnic minorities in China: The case of Xinjiang. *Nationalism and Ethnic Politics*, 4(1-2), 86-118.
42. Shepherd, C. i Blanchard, B., 2017 (30. ožujka): China sets rules on beards, veils to combat extremism in Xinjiang. *Reuters*. <http://www.reuters.com/article/china-xinjiang-intidUSKBN1710DD> (Datum pristupa: 23.8.2021.)
43. Smith, J., N., 2002: 'Making Culture Matter': Symbolic, Spatial and Social Boundaries between Uyghurs and Han Chinese. *Asian Ethnicity*, 3(2), 153-174.
44. Tursun, N., 2007: *Uyghur Reader*, Dunwoody Press, Hyattsville, (str. 5-6).
45. Van Wie Davis, E., 2008: Uyghur muslim ethnic separatism in Xinjiang, China. *Asian Affairs: An American Review*, 35(1), 15-30.
46. Wang, B., Li, W., Huang, G. H., Liu, L., Ji, L., i Li, Y., 2015: Urban water resources allocation under the uncertainties of water supply and demand: a case study of Urumqi, China. *Environmental Earth Sciences*, 74(4), 3543-3557.
47. Wu, X., Song, X., 2014: Ethnic stratification amid China's economic transition: evidence from the Xinjiang Uyghur Autonomous Region. *Social Science Research*, 44, 158-172.
48. Xinhua, 2021: Xinjiang's population increases 18.5 pct over past decade, *Xinhua Net*, http://www.xinhuanet.com/english/2021-06/14/c_1310006836.htm (Datum pristupa: 24.7.2021.)
49. Yang, H., Guo, X., i Wang, Y., 2020, rujan: Analysis on the characteristics of urban expansion in Urumqi (012043). U *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science: The Third International Workshop on Environment and Geoscience*. IOP Publishing.
50. Zang, X., 2007: Minority ethnicity, social status and Uyghur community involvement in urban Xinjiang. *Asian Ethnicity*, 8(1), 25-42.

51. Zang, X., 2015: *ETHNICITY IN CHINA - A Critical Introduction*, Polity Press, Cambridge.
52. Zhao, Y., 2016 (22. studenog): Xinjiang sets up local committees to better serve religious activities. *Global Times*. <http://www.globaltimes.cn/content/1019614.shtml>
(Datum pristupa: 24.8.2021.)

Izvori

1. Al Jazeera, 2015: Autocesta u oblacima, *Al Jazeera*, <https://balkans.aljazeera.net/news/world/2015/4/20/autocesta-u-oblacima> (14.09.2021.)
2. Britannica, n.d.: *Karakoram Highway*, <https://www.britannica.com/topic/Karakoram-Highway> (14.09.2021.)
3. GADM maps and data, 2018: China, <https://gadm.org/> (17.7.2021.)
4. Global Security, n.d.: Xinjiang Production and Construction Corps (XPCC), <https://www.globalsecurity.org/military///world/china/xpcc.htm> (Datum pristupa: 10.8.2021.)
5. Pinterest, n.d.: <https://www.pinterest.com/pin/441141725976603646/> (Datum pristupa: 21.7.2021.)
6. Reddit, n.d.: The street where the Chinese Communist Party University will be built was renamed Uyghur Martyrs street by the opposition leadership of Budapest. https://www.reddit.com/r/europe/comments/npwzgm/the_street_where_the_chinese_ommunist_party/?utm_medium=android_app&utm_source=share (Datum pristupa: 20.8.2021.)
7. UZ Daily, 2018: Freight transportation along "Tashkent-Andijan-Osh-Irkeshtam-Kashgar" corridor begins, *UZ Daily*, <https://www.uzdaily.uz/en/post/42772> (14.09.2021.)
8. Twitter, 2019: <https://twitter.com/PicsSilkRoad/status/1161776042891104256/photo/1> (Datum pristupa: 13.8.2021.)
9. Visit Our China, n.d.: <https://www.visitourchina.com/urumqi/attraction/xinjiang-international-grand-bazaar.html> (Datum pristupa: 21.7.2021.)
10. Wikivoyage, n.d.: https://en.wikivoyage.org/wiki/Xinjiang#/media/File:Xinjiang_WV.png (Datum pristupa: 13.09.2021.)

Popis slika

Slika 1: Krajolik u okolici Turpana, autonomna pokrajina Xinjiang-Uyghur	6
Slika 2: Administrativna podjela autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur	6
Slika 3: Primjer tradicionalne ujgurske arhitekture, Kashgar	10
Slika 5: Udio Ujgura koji žive u ruralnim ili urbanim sredinama u 2016. i 2020. godini	12
Slika 6: Udio Ujgura u ukupnom sastavu stanovništva autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur od 1945. do 2020. godine	13
<i>Slika 7: Ujgursko carstvo 744.-840.</i>	17
Slika 8: Ostaci drevnog ujgurskog grada Gaochang, Xinjiang	18
Slika 9: Broj sezonskih radnika s područja južnog Xinjianga u ruskom Turkestanu za razdoblje od 1900. do 1913. godine	20

Popis tablica

Tablica 1: Apsolutni broj i relativni udio kineskih muslimanskih manjina – 2010. godine	3
Tablica 2: Etnička struktura stanovnika autonomne pokrajine Xinjiang-Uyghur – 2016. godine	7